

„De doove adder.“

Zij hebben vurig venijn, naar gelijkheid van vurig slangevenijn; zij zijn als een doove adder, die haar oor toestopt.

Psalms 58: 5.

„Adderebroedsel“, uitbroedsels van een boos, giftig wezen, is het harde woord, die schrille naam, dien Jezus niet geschoond heeft van enkele zijner tegenstanders te bezigen.

Het is hetzelfde, als toen Jezus sprak: „Gij zijt uit den vader den duivel en wil de begeren uws vaders doen.“

Vat dit wel.

Het stond in het Paradijs tusschen God en de slang, en die slang was slechts zinbeeldig instrument van satan.

Dit plaatste den pas geschapen mensch voor de keus: Wat wilt gij? Kind van God en Gods beelde gelijkvormig zijn, of wel zult ge den duivel tot uw vader nemen, diens kind worden en opgaan in zijn beelde?

Ieder veranderbaar wezen, en dat is een mensch, wordt ongemerkt altoos vervoormd naar het beeld van het Hoogste waaraan hij zich overgeeft. Wat ons het Hoogste goed, ons ideaal, ons het voorwerp van adoratie is, beheerscht ons, zal ons vormen, en onderwerpt ons aan zijn geest.

Is dit de bewegende oorzaak, waarom hij, die geloof, den beelde Gods gelijkvormig en Gods lieve kind wordt, evenzo ligt hierin de oorzaak dat wie in vloek en zonde verzonk, innerlijk op den Boze gaat gelijk, en zinbeeldig kind van de slang, uitbroedsel van de adder wordt.

Een sterk sprekende uitdrukking, dat „adderbroedsel“, dat Jezus op zijn lippen niet terug hield, maar dat eerst in dit verband en in dezen samenhang wordt doorzien.

En ook dit beeld nam Jezus op uit het Oude Verbond.

„De goddeloozen, klaagde David reeds in Psalm 58, zijn vervreemd van de baarmoeder af, zij hebben vurig venijn als slangenvenijn; ze zijn als een doove adder die haar ooren toestopt.“

In dit beeld van slang en adder voor wie innerlijk verdorven is, spreekt alsoo de diepe opvatting van de zonde; het beeld gaat tot op de erfzonde terug. „Vervreemd“, zegt de psalmist, van de baarmoeder af“, en Jezus noemt den goddelooze een uitbroedsel van een giftig wezen.

Het is geen scheldnaam, dat adderebroedsel, neen, het is een qualificatie van den verdorven mensch, een tentoonstelling van zijn innerlijk wezen, een tegenstelling tegen het Kindschap Gods, een brandmerk van de valsche nabootsing van het beeld Gods, een verklaring van waar het scherpe zelfgif komt, een herinnering aan wat in het Paradijs bij den val geschied is.

Wat reits op aarde onder menschen schittert dat rein en schoon is, dat nobel is en lieflijk en weluidt, daar draagt het altoos als merk en oorsprong de *Goddelijke signatuur*. Maar ook waar op aarde onder menschen iets gruwelijks dat onrein en gemeen, dat laag en wreeds is en helsch klinkt, daar draagt het even volstandig zijn merk en oorsprong in de *signatuur van de slang*.

De doove adder is alsoo de verdorven mensch, die zich de ooren toestopt om niet te hooren. Die zich de ooren toestopt, om niet door den klank uit den Hoogen in zijn zondig bestaan gestoord te worden. De zondaar, die op zichzelf niet doof is, maar zich doof maakt, en alsoo den reddenden invloed die ook op hem nog werken kon, moedwillig en opzettelijk buiten sluit.

Het beeld is spoedig gevat.

De adder is op den open weg niet zoo gevaarlijk; maar gevaarlijk wordt zij eerst recht, als zij in huis sluipst, en zich in kleine holligheden verbijgt, om als 't donker wordt, uit te kluipt, te bijten, en met dien beet het gif uit de slinger achter de voortanden in uw bloed te druppelen.

Vandaar dat de Psalmen of Belezers er op uit waren, om zulke geluiden te maken, dat de adder overdag uit zijn hol werd gelokt, opgevangen en vertreden. Er zijn ook wel Psalmen die allerlei kunsten met grotere slangen uitvoeren, en ze op de toenen van een doffe muziek dansen laten, maar daarvan is hier geen sprake. Met de kleine adder doet men zoo iets niet, wel met grotere slangen.

Neen, het beelden van een adder bestaat uit sluitend daarin, dat de Belezer met zissende schelle geluiden de adder bang maakt alsof een vijandig dier haar op 't spoor is, en haar zoo noopt uit haar hol te komen, en te vluchten.

En nu zegt 't verhaal, dat adders, die alsoo een of meermaals uit haar hol gelokt en toch ontkomen waren, sluw genoeg zijn, om zich niet meer te laten verschalken; en dat heet dan zich doof houden, en zich de ooren toestoppen.

Overgebracht op den mensch beduidt dit alzo, dat deze giftige en verzondigde personen, die telkens verwoesting, zedelijke verwoesting om zich heen aanrichten, ontdekt, aan de kaak gesteld, en zoo schadeloos moeten gemaakt worden. En dat dit aanvankelijk ook wel gelukt, maar dat ze gaandeweg zich ook hiertegen verhardten. Het oor voor elk woord dat op de consciëntie wil inwerken, toestoppen, en zoo zich doof, opzettelijk doof maken, om niet te hooren, het ontrouwt te worden door het woord, door het geroep, door den klank van het Heilige, die hun hoosheid nog ontmaskeren, en alsoo de doodelijke werking van hun beet nog keeren kon.

Nu doet dit in eerste instantie zeer zeker op den diepverdorven mensch, die er voortdurend op uit is, om ook anderen met zijn gif aan te steken, en die met zijn gif zielen moordt.

Op zulke adders is David gestuit. Tegenover zulke naturen heeft Jezus zijn ontzettend woord geslingerd. En zulke instrumenten van zedelijke zielsvergiftiging zijn er nog.

Persoon met wie niets meer is aan te vangen. Ellendelingen van wie Jezus uitriep, dat men de paalen niet voor de wijnen en het heilige niet voor de hondekens zou werpen.

Hiermee bevoeren zij niet de verleiders uit zwakheid. Dezen zijn nog met een ernstig woord tot staan te brengen. Deze hooren ten minste nog, en wie in den naam des Heeren hen poept te beteren, slaagt er soms nog in.

Maar de moedwil der boosheid kan tenslotte tot zulk een hoogte stijgen, dat ze zich opsettelijk tegen elk heilig woord verhardt, er niet spot, en er de ziel geheel onontvankelijk voor maakt.

Dan is er met die giftige en vergiftigende adders niets meer aan te vangen, en blijft alleen het gebod tot God, of Hij door zijn genade u en de uwen tegen hun giftigen beet en tegen hun boosen invloed beveiligen wil.

Maar al doet het beeld van de doove adder

rechtstreeks op deze gansch verdorven personen, toch raakt het ook u.

Vergeet toch nooit, dat de kiem van het kwaad, dat bij zulke ellendigen met zoo ontzettende kracht zich ontwikkelde, nooit anders dan uit de erfzonde opkwam, en dat ook gij uit diezelfde erfzonde geheel dezelfde kiem in uw eigen hart ontvingt.

Nu is bij u die kiem, die boze kiem, in haar jammerlijke ontwikkeling gestuit. Gij geloof. Zelfs is er een geheel andere kiem van geestelijk leven in uw hart ingedragen. Gij geloof, gij kent een geloofsleven.

Maar is hiermede de boze kiem uit uw hart weg? Gij weet beter; de afsterving van de zonde komt eerst in den dood, en tot op uw jongsten snik blijft de *inwonende zonde* ook in uw hart giftig werken, en kan, hoe ook meestal gestuit en onschadelijk gemaakt, toch soms nog zoo bitter in u doorwerken, dat ge het in u tranen voor uw God beweent.

En zelfs buiten die eergerlijke afwijkingen grijpt in het leven der geloovigen veelal dit plaats, dat ze, hetzij een bepaalde boezemzonde, hetzij een aantal kleine zonden, uit zwakheid aanhouden, er niet mee breken, ze niet zoo erg vinden, en er van jaar op jaar in voort leven, zonder dat hun consciëntie er ernstig door verontvondt wordt.

En dit nu zijn de zwaarste plagen die den bloei van de gemeente Gods tegenhouden.

Niet alleen toch dat zulke geloovigen zichzelf in hun geloofontwikkeling tegenhouden, en in half duister geboeld blijven, maar, wat erger nog is, ze doen er zooveel kwaad mee voor anderen.

Alle zonde is gif. Kleine zonden evengoed als eergerlijke gruwelen. En daarom steekt alle zonde, klein of groot, aan. Gevolg van zoo slordig geestelijk leven is daarom, dat zulke personen zonde-verontschuldigen op heel hun omgeving werken. En niet weinige ouders, die in zichzelf slechts kleine zonden vergoelijken, zijn er oorzaak van, dat de vergoeliking der zonde bij hun kind zich op erger zonden sette, en zoo hun zedelijke val na zich sleepte.

Welnu, in dien zin zijn zulke slappe, slordige geloovigen aan een adder gelijk, die zich doof houdt en de ooren toestopt, en straks hun omgeving, zij het ook met zwakker gif, vergiftigen.

Immers, hoe ook geneigd, om, waar het erger zonden geldt, de macht van Gods Woord op hun consciëntie te laten inwerken, pogen ze de bestraffing en de bestrijding die van Gods Woord tegen hun boezemzonde uitgaat, af te weren. In elk ander opzicht mag men hen vermanen. Bij alle andere zonden kennen ze berouw en zelfverwijt, en roepen ze God om vergiffenis aan.

Maar voor die boezemzonden, voor die kleine zonden maken ze een exceptie. Daarin willen ze niet gestoord, daarover willen ze niet bestraft zijn. Voorzoo veel die zonden be treft, daarin moet God en mensch hen ongestoord laten begaan. En voor elk woord, voor elk vermaan, voor elken oproep, voor elke berisping die daartegen ingaat, stoppen ze het oor dicht.

Daarvoor willen ze de doove adder blijven. En elke zegen, dien ze anders misschien door ijver voor de zake Gods brengen konden, wordt door de giftige werking van die boezemzonden in heel hun omgeving te niet gedaan.

Te niet gedaan bij een ieder. En natuurlijk het meest bij wie anderen moet voorgaan, moet leiden, en Gods Woord moet prediken.

Bij den priester in het Huis des Heeren werkt de „doove adder“ het noodlottigst.

Dr. A. KUYPER, De Gemeene Gratie.

Deel III van dit premiewerk, waaraan een Register is toegevoegd, is thans aan alle abonne's, die ons de verschuldigde in teekengelden voldeden, verzonden.

De losse stempelbanden, waarvoor ons inmiddels 2. — per stel van 3 banden was gerechtigd, deden wij insgelijks den rechthebbers toekomen.

Adm. „De Heraut.“

24 Maart 1905.

Amsterdam, 24 Maart 1905.

Zondagsheiliging.

De kerkeraad van Pernis heeft een goed werk gedaan, door een adres te zenden aan de Ministers van Marine en Oorlog, waarin verzocht werd, dat onze miliciens niet gedwongen zouden worden op Zondag te reizen, omdat het hun geschonken verlof slechts tot Zondagavond reikt.

Naar deze kerkeraad mededeelt, is hierop het volgende antwoord ontvangen:

De Kerkeraad der Geref. Kerk te Pernis heeft het genoegen te berichten, dat op zijn adres van 30 Aug. 1904 „Krachtens machtiging van H. M. de Koningin“ van den Minister van Marine, en ook van den Minister van Oorlog antwoord is ontvangen.

De Minister van Marine „brengt ter kennis“ van den requestant, dat maatregelen zullen „genomen worden om, voor zooveel de belangen van den dienst dit toelaaten, te bevorderen,“ dat zeemiliciens en vrijwillig dienenden bij „de zeemacht, zoolang eerstgenoemden in opleiding zijn en aan boord van het instructieschip voor zeemiliciens, bij het verkrijgen van permissie van het bezoeken van buiten „den Helder wonende bloedverwanten, zoo „min mogelijk op Zondag zullen behoeven te reizen.“

De Minister van Oorlog „brengt ter kennis“ van adressant, dat de belangen van den „dienst niet toelaaten, om bij verlof op Zondag, „steeds terugkeer op Maandag toe te staan, „maar dat — ter gemeentekoning aan de ge „opperde bezwaren — onder datteekening „en nummer van deze beschikking, maatregelen worden genomen om — voor zoover „de belangen van den dienst dit slechts „eenigszins toelaaten — te bevorderen, dataan „de miliciens der landmacht, die bepaalde „gemoedsbezwaren hebben tegen het reizen „op Zondag en die ook des Maandags „den aanvang der oefeningen kunnen terug „keeren, worde toegestaan, om althans één „maal per maand, van een voor den Zondag

„bekomen verlof, op den daaropvolgenden „Maandagmorgen, vóór 12 uur, terug te „keeren“.

Alzo blijkt uit deze ministerieele aanschrijvingen, dat het adres van voornoemde kerke raad niet zonder succes is.

Beide Ministers verzekeren dat, voor zooveel de belangen van den dienst het toelaaten, die onwilling is, kan zich nu dekken met de verklaring: de belangen van den dienst laten het niet toe.

En tegenover zulk een verklaring staat natuurlijk de ondergeschikte machtelooz.

Liever hadden we het antwoord ontvangen dat — indien eenigszins mogelijk — de dienst alzo geregeld zal worden, dat aan die bezwaren wordt getoetst gekomen. Naar werd ver zekerd, is dit in Amersfoort het geval. Daar moet de dienst zoo geregeld zijn dat het reizen op Zondag nooit noodig is. Kan dit in Amersfoort, dan kan dit ook in de andere garni zoenen.

Intusschen moeten onze jongelingen in dienst wel bedenken dat ze niet moeten beginnen met op Zondag te reizen, want dan hebben ze zichzelf machteloos gemaakt. Zij moeten verklaren gemoedsbezwaren te hebben tegen 's Zondags reizen en elk verlof weigeren, dat hen zou dwingen om op den Dag des Heeren terug te reizen. En als zij dat maar volhouden, zal volgens bovenstaande ministerieele antwoorden, met hunne bezwaren gerekend worden.

Maar menig jongmensch bedriift het zelf, door niet te durven zeggen dat hij gemoeds bezwaren heeft om op Zondag te reizen. Het is jammer, dat velen zich daarvoor schamen. Durven ze het zelf niet zeggen, dan moeten ze hun vader of moeder maar vragen om schriftelijk bij den garnizoenscommandant hun bezwaren tegen het reizen op den Dag des Heeren bekend te maken.

Mochten er garnizoenscommandanten zijn, die blijven weigeren in deze zaak te rekenen met de gemoedsbezwaren hunner ondergeschikten, dan wordt de kerkeraad gaarne daarmede in kennis gesteld.

Namens den Kerkeraad der Geref. meerde kerk van Pernis: A. LOUIS, Praesid. C. HOOGENDOORN, Scriba. Pernis, 11 Maart 1905.

Ook wij voldoen gaarne aan het verlangen van den kerkeraad om dit ter algemeene kennis te brengen.

Palestina.

II.

De wijze waarop men bij zulke historische onderzoekingen te werk gaat, dient eerst kort te worden toegelicht, om de meeleelingen van Prof. Sellin te kunnen begrijpen.

Gelijk wel van zelf spreekt, vindt men bij het opgraven van de puinhoopen deze oude steden slechts zelden inscripties, waardoor men met absolute zekerheid kan vaststellen uit welken tijd die overblijfselen datee ken. Althans bij de opgravingen in Palestina heeft men dusverre nog geen stukken gevonden, waarop een jaartal staat aangegeven of personen vermeld worden, wier leeftijd uit andere bronnen ons bekend is. Het eenige middel om toch approximatief den ouderdom dezer overblijfselen te berekenen, ligt in de op elkaar volgende lagen waarin die overblijfselen gevonden worden. Zoolks de geoloog, bij het onderzoek van den bodem, verschillende op elkaar liggende lagen ontdekt, en de fossiele overblijfselen van planten en dieren, in deze lagen gevonden, in verschillende tijdperken thuis brengt, zoo doet ook de archaeoloog. In ons eigen vaderland bieden de zoogenaamde terpen daarvan een treffend voorbeeld. Die terpen zijn niet in eens kunstmatig opgehoogd, maar allengs in den loop der tijden ontstaan. Onze voorvaders, die het land nog niet door dijken wisten te beschermen, bouwden hun woningen op hoogten om tegen overstromingen veilig te zijn. Een volgend geslacht verhoogde deze terpen weer, en zoo ging het voort, totdat ze allengs die hoogte bereikten, die ze thans nog bezitten. Graaft men deze terpen af, gelijk thans veelvuldig geschiedt om de uitnemende teelaarde, die ze bevatten, dan ziet men duidelijk, dat ze uit verschillende lagen bestaan, en in deze lagen worden allerlei overblijfselen uit vroeger tijd gevonden zoolks kannen en potten, schaatsen en kammen, hamers en houwelen. Een deel der voorwerpen nu wijst duidelijk aan, dat onze voorouders in dat tijdvak met de Romeinsche beschaving in aanraking waren gekomen; Romeinsche munten, beelden, luxe voorwerpen enz. stellen dit buiten twiifel. Graaft men nu nog dieper en vindt men dan een laag, waarin deze Romeinsche overblijfselen ontbreken, dan weet men dat die voorwerpen datee kenken uit een tijdperk, toen onze vaders nog niet met de Romeinen in aanraking waren gekomen dus vóór de eerste eeuw onzer jaartelling. Die overblijfselen nu hebben historisch een hooge waarde. Ze doen ons zien hoe in een tijd, waarvan we geen enkele schriftelijke oorkonde bezitten, het huiselijk leven is geweest, welke kleederen men droeg, welke wapenen men had, met welken arbeid men zich bezig hield, welke goden men vereerde, met welke vreemde volken men in aanraking kwam. Ze vormen als men zoo wil een bladzijde uit het boek der historie, waardoor het sociale leven van ons voorgelacht kan worden gekend.

Tot op zekere hoogte geldt hetzelfde nu ook van de opgravingen in Palestina. Wel vindt men in Palestina niet zulke terpen, die telkens kunstmatig zijn verhoogd, maar men ziet toch duidelijk, naarmate men dieper in de puinhoopen der steden graaft, dat men met de overblijfselen uit onderscheiden tijdvakken te doen heeft. Soms door brand, meestal door vijandelijke verwoesting, werd zulk een stad ten deele in puin gelegd; op die puinhoopen werd straks een nieuwe stad weer opgebouwd, die dan op haar beurt weer hetzelfde lot onderging. Zoo ontstonden verschillende lagen boven elkander, en de overblijfselen, in die lagen gevonden, geven een beeld van wat het leven van het volk in elk dier perioden is geweest. Het is daarom, dat deze opgravingen van zoo hoog belang zijn, omdat ze ons menige treffende bijzonderheid doen kennen, die op hetgeen de Schrift ons mededeelt, een nieuw licht werpt.

De oudste opgravingen nu omvatten de periode van 2100—1200 voor Christus, dus van Abraham's tijd tot den intocht van de kinderen Israels in Kanaan. De zoogenaamde Kanaanitische cultuur, die ons dusverre geheel onbekend was, is daardoor plotseling in het licht getreden. De dwaze bewering van de critiek, alsof de beschaving van Israël zelfs nog ten tijde van Mozes op zoo laag peil heeft gestaan, dat van schrift of optekening geen sprake kon zijn, was reeds genoegzaam gelogenstraft door de ontdekkingen in Babel en Egypte. Ook wist men uit het staatsarchief van den Egyptischen koning Amenophis te Tell-el-Amarna gevonden, dat men omstreeks 1200 in Jerusalem de Babylonische taal kende en zelfs een diplomatieke briefwisseling in het Babylonisch hield. Maar thans kan men nog veel verder gaan. Prof. Sellin vond te Taanach het archief van den Kanaanitischen koning Ishtarwasmur, uit het jaar 1200 vóór Christus, eveneens in het Babylonisch geschreven. Een zegelcylinder van een zekeren Atanachili, eveneens een Kanaaniet, die volgens Prof. Sellin omstreeks 2000 vóór Christus, dus ongeveer in de dagen van Abraham, moet hebben geleefd, draagt een Babylonisch-Egyptisch opschrift. Alle voorwerpen, uit dat tijdvak opgegraven, tonen, hoe hoog destijds onder de Kanaanieten de cultuur was; hoe men met Babylon en Egypte in de nauwste betrekking stond, en hoe men zelfs de goden van Babel en Egypte vereerde naast de inlandse goden. Atanachili noemt zich zelf een dienstknecht van Nergal, een Babylonischen afgod en in Gezer vond men Egyptische afgodbeelden, amuletten enz.

Niet minder opmerkelijk is, wat Prof. Sellin in de tweede plaats mededeelt, dat na 1200 vóór Christus, dus nadat de Israëlieten Kanaan waren binnengetrokken, de toestand plotseling geheel veranderd. Wat de cultuur betrof, stond het volk, dat thans van Kanaan bezit nam, niet zoo hoog. Kunstzin heeft Israël blijkbaar niet bezeten. Met name toont zich dat in de keramiek of pottenbakkerij. Terwijl de vazen of potten van de oude Kanaanieten afkomstig, uitmunten door

schone vormen en fijne bewerking, zijn de vazen uit deze nieuwe periode lomper van vorm en zonder versiering. Het is duidelijk, dat bij een volk als Israël, dat jaren lang in harden slavedienst voor den laagsten arbeid was gebruikt, de kunstzin zich niet ontwikkel kon. Bovendien, zelfs in later tijd, toen Israël machtig en rijk was geworden, moest koning Salomo nog uit Tyrus meesters laten komen, die den fijneren arbeid voor den tempelbouw hebben verricht. En wat nog sterker in het oog springt is, dat na het optreden van Israël de invloed uit Babel geheel ophoudt. Vooral dit feit is van belang. Waar de school van Prof. Delitzsch uit Berlijn het zoo voorstelt, alsof Israël niets dan een „Abklatsch“ van Babel zou zijn, en alles, zijn eredienst en wetgeving, zijn sabbath en monotheïsme, zijn schepping- en zondvloed-verhaal aan Babel zou hebben ontleend, daar blijkt juist omgekeerd, hoe de invloed van Babel, die bij de Kanaanieten zoo sterk was, van nu af geheel wegvalt. Wel heeft de Israëlitische cultuur in verband gestaan met Egypte. De sporen daarvan zijn nog duidelijk genoeg te vinden. Ook de Schrift wijst hierop, waar ze ons mededeelt, dat Salomo zich verzagerde met den koning van Egypte Maar van Babel's invloed valt geen spoor te ontdekken. „Ik weet, zoo schrijft Prof. Sellin, uit deze geheele periode niet eens vondst te noemen, die zich als voortbrengsel der Babylonische cultuur kennen doet.“ En hij wijst er zelf op, van hoeveel betekenis dit feit is, met het oog op de thans aanhangige controversen.

Israel's cultuur blijkt dus een zelfstandige geweest te zijn. Eerst in de 8e eeuw ondergaat die cultuur een wijziging. Maar ook nu gaat die invloed niet uit van Babel, maar van Phenicie en Griekenland. Lampen, vazen, zegelsteenen enz. tonen de treffendste overeenkomst met vondsten uit dienzeliden tijd in het eiland Cyprus gedaan. Een feit, dat wederom volkomen bevestigt wat de Schrift ons leert. Want juist in die periode vindt men bij de profeten klacht op klacht over uitheemsche weelde en pracht bij Israël in zwang gekomen.

Verreende bevestigingen van historische feiten uit de Schrift, hebben de opgravingen nog niet aan het licht gebracht. Namen van Israëlitische koningen of profeten zijn dusver nog niet gevonden. Men vergeet hierbij echter niet, dat de dusver opgegraven steden grootendeels op de grenzen van Palestina lagen en de invloed van het Israëlitische leven hier geringer was. Bovendien is de opmerking van Prof. Sellin volkomen juist, dat „met het vinden van zulke namen men al zeer weinig geholpen is, en dat degene, die daarop hoopte, niet alleen een teleurstelling ondervonden heeft, maar ook getoond heeft, dat zijn vertrouwen op den Bijbel nog niet het ware was.“

Wat deze opgravingen omtrent het religieuze leven van de Kanaanieten en Israël aan den dag hebben gebracht, deelen wij een volgend maal mede.

beurt weer hetzelfde lot onderging. Zoo ontstonden verschillende lagen boven elkander, en de overblijfselen, in die lagen gevonden, geven een beeld van wat het leven van het volk in elk dier perioden is geweest. Het is daarom, dat deze opgravingen van zoo hoog belang zijn, omdat ze ons menige treffende bijzonderheid doen kennen, die op hetgeen de Schrift ons mededeelt, een nieuw licht werpt.

De oudste opgravingen nu omvatten de periode van 2100—1200 voor Christus, dus van Abraham's tijd tot den intocht van de kinderen Israels in Kanaan. De zoogenaamde Kanaanitische cultuur, die ons dusverre geheel onbekend was, is daardoor plotseling in het licht getreden. De dwaze bewering van de critiek, alsof de beschaving van Israël zelfs nog ten tijde van Mozes op zoo laag peil heeft gestaan, dat van schrift of optekening geen sprake kon zijn, was reeds genoegzaam gelogenstraft door de ontdekkingen in Babel en Egypte. Ook wist men uit het staatsarchief van den Egyptischen koning Amenophis te Tell-el-Amarna gevonden, dat men omstreeks 1200 in Jerusalem de Babylonische taal kende en zelfs een diplomatieke briefwisseling in het Babylonisch hield. Maar thans kan men nog veel verder gaan. Prof. Sellin vond te Taanach het archief van den Kanaanitischen koning Ishtarwasmur, uit het jaar 1200 vóór Christus, eveneens in het Babylonisch geschreven. Een zegelcylinder van een zekeren Atanachili, eveneens een Kanaaniet, die volgens Prof. Sellin omstreeks 2000 vóór Christus, dus ongeveer in de dagen van Abraham, moet hebben geleefd, draagt een Babylonisch-Egyptisch opschrift. Alle voorwerpen, uit dat tijdvak opgegraven, tonen, hoe hoog destijds onder de Kanaanieten de cultuur was; hoe men met Babylon en Egypte in de nauwste betrekking stond, en hoe men zelfs de goden van Babel en Egypte vereerde naast de inlandse goden. Atanachili noemt zich zelf een dienstknecht van Nergal, een Babylonischen afgod en in Gezer vond men Egyptische afgodbeelden, amuletten enz.

Niet minder opmerkelijk is, wat Prof. Sellin in de tweede plaats mededeelt, dat na 1200 vóór Christus, dus nadat de Israëlieten Kanaan waren binnengetrokken, de toestand plotseling geheel veranderd. Wat de cultuur betrof, stond het volk, dat thans van Kanaan bezit nam, niet zoo hoog. Kunstzin heeft Israël blijkbaar niet bezeten. Met name toont zich dat in de keramiek of pottenbakkerij. Terwijl de vazen of potten van de oude Kanaanieten afkomstig, uitmunten door schone vormen en fijne bewerking, zijn de vazen uit deze nieuwe periode lomper van vorm en zonder versiering. Het is duidelijk, dat bij een volk als Israël, dat jaren lang in harden slavedienst voor den laagsten arbeid was gebruikt, de kunstzin zich niet ontwikkel kon. Bovendien, zelfs in later tijd, toen Israël machtig en rijk was geworden, moest koning Salomo nog uit Tyrus meesters laten komen, die den fijneren arbeid voor den tempelbouw hebben verricht. En wat nog sterker in het oog springt is, dat na het optreden van Israël de invloed uit Babel geheel ophoudt. Vooral dit feit is van belang. Waar de school van Prof. Delitzsch uit Berlijn het zoo voorstelt, alsof Israël niets dan een „Abklatsch“ van Babel zou zijn, en alles, zijn eredienst en wetgeving, zijn sabbath en monotheïsme, zijn schepping- en zondvloed-verhaal aan Babel zou hebben ontleend, daar blijkt juist omgekeerd, hoe de invloed van Babel, die bij de Kanaanieten zoo sterk was, van nu af geheel wegvalt. Wel heeft de Israëlitische cultuur in verband gestaan met Egypte. De sporen daarvan zijn nog duidelijk genoeg te vinden. Ook de Schrift wijst hierop, waar ze ons mededeelt, dat Salomo zich verzagerde met den koning van Egypte Maar van Babel's invloed valt geen spoor te ontdekken. „Ik weet, zoo schrijft Prof. Sellin, uit deze geheele periode niet eens vondst te noemen, die zich als voortbrengsel der Babylonische cultuur kennen doet.“ En hij wijst er zelf op, van hoeveel betekenis dit feit is, met het oog op de thans aanhangige controversen.

Israel's cultuur blijkt dus een zelfstandige geweest te zijn. Eerst in de 8e eeuw ondergaat die cultuur een wijziging. Maar ook nu gaat die invloed niet uit van Babel, maar van Phenicie en Griekenland. Lampen, vazen, zegelsteenen enz. tonen de treffendste overeenkomst met vondsten uit dienzeliden tijd in het eiland Cyprus gedaan. Een feit, dat wederom volkomen bevestigt wat de Schrift ons leert. Want juist in die periode vindt men bij de profeten klacht op klacht over uitheemsche weelde en pracht bij Israël in zwang gekomen.

Verreende bevestigingen van historische feiten uit de Schrift, hebben de opgravingen nog niet aan het licht gebracht. Namen van Israëlitische koningen of profeten zijn dusver nog niet gevonden. Men vergeet hierbij echter niet, dat de dusver opgegraven steden grootendeels op de grenzen van Palestina lagen en de invloed van het Israëlitische leven hier geringer was. Bovendien is de opmerking van Prof. Sellin volkomen juist, dat „met het vinden van zulke namen men al zeer weinig geholpen is, en dat degene, die daarop hoopte, niet alleen een teleurstelling ondervonden heeft, maar ook getoond heeft, dat zijn vertrouwen op den Bijbel nog niet het ware was.“

Wat deze opgravingen omtrent het religieuze leven van de Kanaanieten en Israël aan den dag hebben gebracht, deelen wij een volgend maal mede.

Israel's cultuur blijkt dus een zelfstandige geweest te zijn. Eerst in de 8e eeuw ondergaat die cultuur een wijziging. Maar ook nu gaat die invloed niet uit van Babel, maar van Phenicie en Griekenland. Lampen, vazen, zegelsteenen enz. tonen de treffendste overeenkomst met vondsten uit dienzeliden tijd in het eiland Cyprus gedaan. Een feit, dat wederom volkomen bevestigt wat de Schrift ons leert. Want juist in die periode vindt men bij de profeten klacht op klacht over uitheemsche weelde en pracht bij Israël in zwang gekomen.

Verreende bevestigingen van historische feiten uit de Schrift, hebben de opgravingen nog niet aan het licht gebracht. Namen van Israëlitische koningen of profeten zijn dusver nog niet gevonden. Men vergeet hierbij echter niet, dat de dusver opgegraven steden grootendeels op de grenzen van Palestina lagen en de invloed van het Israëlitische leven hier geringer was. Bovendien is de opmerking van Prof. Sellin volkomen juist, dat „met het vinden van zulke namen men al zeer weinig geholpen is, en dat degene, die daarop hoopte, niet alleen een teleurstelling ondervonden heeft, maar ook getoond heeft, dat zijn vertrouwen op den Bijbel nog niet het ware was.“

Wat deze opgravingen omtrent het religieuze leven van de Kanaanieten en Israël aan den dag hebben gebracht, deelen wij een volgend maal mede.

Israel's cultuur blijkt dus een zelfstandige geweest te zijn. Eerst in de 8e eeuw ondergaat die cultuur een wijziging. Maar ook nu gaat die invloed niet uit van Babel, maar van Phenicie en Griekenland. Lampen, vazen, zegelsteenen enz. tonen de treffendste overeenkomst met vondsten uit dienzeliden tijd in het eiland Cyprus gedaan. Een feit, dat wederom volkomen bevestigt wat de Schrift ons leert. Want juist in die periode vindt men bij de profeten klacht op klacht over uitheemsche weelde en pracht bij Israël in zwang gekomen.

Verreende bevestigingen van historische feiten uit de Schrift, hebben de opgravingen nog niet aan het licht gebracht. Namen van Israëlitische koningen of profeten zijn dusver nog niet gevonden. Men vergeet hierbij echter niet, dat de dusver opgegraven steden grootendeels op de grenzen van Palestina lagen en de invloed van het Israëlitische leven hier geringer was. Bovendien is de opmerking van Prof. Sellin volkomen juist, dat „met het vinden van zulke namen men al zeer weinig geholpen is, en dat degene, die daarop hoopte, niet alleen een teleurstelling ondervonden heeft, maar ook getoond heeft, dat zijn vertrouwen op den Bijbel nog niet het ware was.“

Wat deze opgravingen omtrent het religieuze leven van de Kanaanieten en Israël aan den dag hebben gebracht, deelen wij een volgend maal mede.

Israel's cultuur blijkt dus een zelfstandige geweest te zijn. Eerst in de 8e eeuw ondergaat die cultuur een wijziging. Maar ook nu gaat die invloed niet uit van Babel, maar van Phenicie en Griekenland. Lampen, vazen, zegelsteenen enz. tonen de treffendste overeenkomst met vondsten uit dienzeliden tijd in het eiland Cyprus gedaan. Een feit, dat wederom volkomen bevestigt wat de Schrift ons leert. Want juist in die periode vindt men bij de profeten klacht op klacht over uitheemsche weelde en pracht bij Israël in zwang gekomen.

Verreende bevestigingen van historische feiten uit de Schrift, hebben de opgravingen nog niet aan het licht gebracht. Namen van Israëlitische koningen of profeten zijn dusver nog niet gevonden. Men vergeet hierbij echter niet, dat de dusver opgegraven steden grootendeels op de grenzen van Palestina lagen en de invloed van het Israëlitische leven hier geringer was. Bovendien is de opmerking van Prof. Sellin volkomen juist, dat „met het vinden van zulke namen men al zeer weinig geholpen is, en dat degene, die daarop hoopte, niet alleen een teleurstelling ondervonden heeft, maar ook getoond heeft, dat zijn vertrouwen op den Bijbel nog niet het ware was.“

Wat deze opgravingen omtrent het religieuze leven van de Kanaanieten en Israël aan den dag hebben gebracht, deelen wij een volgend maal mede.

Israel's cultuur blijkt dus een zelfstandige geweest te zijn. Eerst in de 8e eeuw ondergaat die cultuur een wijziging. Maar ook nu gaat die invloed niet uit van Babel, maar van Phenicie en Griekenland. Lampen, vazen, zegelsteenen enz. tonen de treffendste overeenkomst met vondsten uit dienzeliden tijd in het eiland Cyprus gedaan. Een feit, dat wederom volkomen bevestigt wat de Schrift ons leert. Want juist in die periode vindt men bij de profeten klacht op klacht over uitheemsche weelde en pracht bij Israël in zwang gekomen.

Verreende bevestigingen van historische feiten uit de Schrift, hebben de opgravingen nog niet aan het licht gebracht. Namen van Israëlitische koningen of profeten zijn dusver nog niet gevonden. Men vergeet hierbij echter niet, dat de dusver opgegraven steden grootendeels op de grenzen van Palestina lagen en de invloed van het Israëlitische leven hier geringer was. Bovendien is de opmerking van Prof. Sellin volkomen juist, dat „met het vinden van zulke namen men al zeer weinig geholpen is, en dat degene, die daarop hoopte, niet alleen een teleurstelling ondervonden heeft, maar ook getoond heeft, dat zijn vertrouwen op den Bijbel nog niet het ware was.“

Wat deze opgravingen omtrent het religieuze leven van de Kanaanieten en Israël aan den dag hebben gebracht, deelen wij een volgend maal mede.

Israel's cultuur blijkt dus een zelfstandige geweest te zijn. Eerst in de 8e eeuw ondergaat die cultuur een wijziging. Maar ook nu gaat die invloed niet uit van Babel, maar van Phenicie en Griekenland. Lampen, vazen, zegelsteenen enz. tonen de treffendste overeenkomst met vondsten uit dienzeliden tijd in het eiland Cyprus gedaan. Een feit, dat wederom volkomen bevestigt wat de Schrift ons leert. Want juist in die periode vindt men bij de profeten klacht op klacht over uitheemsche weelde en pracht bij Israël in zwang gekomen.

Verreende bevestigingen van historische feiten uit de Schrift, hebben de opgravingen nog niet aan het licht gebracht. Namen van Israëlitische koningen of profeten zijn dusver nog niet gevonden. Men vergeet hierbij echter niet, dat de dusver opgegraven steden grootendeels op de grenzen van Palestina lagen en de invloed van het Israëlitische leven hier geringer was. Bovendien is de opmerking van Prof. Sellin volkomen juist, dat „met het vinden van zulke namen men al zeer weinig geholpen is, en dat degene, die daarop hoopte, niet alleen een teleurstelling ondervonden heeft, maar ook getoond heeft, dat zijn vertrouwen op den Bijbel nog niet het ware was.“

Wat deze opgravingen omtrent het religieuze leven van de Kanaanieten en Israël aan den dag hebben gebracht, deelen wij een volgend maal mede.

Israel's cultuur blijkt dus een zelfstandige geweest te zijn. Eerst in de 8e eeuw ondergaat die cultuur een wijziging. Maar ook nu gaat die invloed niet uit van Babel, maar van Phenicie en Griekenland. Lampen, vazen, zegelsteenen enz. tonen